

Latvijas Republikas Valsts prezidenta kanceleja Prezidenta preses dienests

Pils laukums 3, Rīga-50, LV-1900, tālr. 7092122, fakss 7320404,
prese@president.lv, www.president.lv

Valsts prezidentes Vairas Vīķes-Freibergas uzruna Rīgas Tehniskās universitātes 140 gadu svinīgajā sēdē Rīgas Latviešu biedrības namā, 2002.gada 14.oktobrī

Augsti godātais rektora kungs,

Cienījamie profesori,

Mīļie studenti,

Augsti godātie svētku viesi!

Es sveicu Rīgas Tehnisko universitāti tās diženajā 140 gadu jubilejā, un novēlu visiem, kas tās sienās darbojas, veiksmi, sekmes un gandarījumu gan par savām mācībām, gan darbu.

Jūsu universitātes mūžs ir bijis raibs kā dzeņa vēders, tikpat raibs kā valstij un pilsētai, kurā tā atrodas. Un rektora kunga stāstītais par universitātes vēsturi atklāj tieši to 140 gadu gaitā nostaiģāto ceļu, kāds ir bijis arī Latvijas tautai un Latvijas iedzīvotājiem. Universitāte aizsāka savu darbu kā pirmā augstākā mācību iestāde cariskās impērijas rietumu daļā, kuru tā bija iekarojusi, pateicoties vācu muižniecības atbalstam un kuru tā bija sekmīgi paturējusi savās skavās, izsniedzot muižniecībai ievērojamas privilēģijas, kas tai ļāva brīvi un neierobežoti izmantot pamattautu – latviešus, latviešu zemniekus. Tajā gadā, kad tapa šī universitāte, tas bija milzīgs solis uz priekšu, ka vispār šajā teritorijā tika pieļauta šāda mācību iestāde, jo vācu muižniecība ar lielām aizdomām raudzījās uz šādu iestāžu dibināšanu savā vidē. Viņiem labāk patika sūtīt savus dēlus un meitas uz Vāciju vai citur izglītoties, bet vietējiem nebija vēlams šādu izglītību iegūt, tā kā tāda iestāde tepat Rīgas mūros, Latvijas robežās varētu vēl radīt kārdinājumu pašiem zemniekiem sākt izglītoties un sākt pārņemt vadību no tām rokām, kurās tā bija tik šauri koncentrēta. Mēs zinām, ka pirmie atmodas darbinieki bija spiesti, kā tas bijis daudzās Eiropas zemēs, iziet trimdā, iziet citur, ārpus savas dzimtās vietas robežām, lai iegūtu izglītību, bet laimīgā kārtā viņi atnāca atpakaļ un spēja iegūto izmantot savas tautas un valsts interesēs.

Šī tehniskā universitāte ir jauninājums šajā Baltijas telpā, jo viņa ievēd šo cariskās impērijas daļu rietumu pasaules apriņē, kurā tajā laikā pilnā sparā rit industriālā revolūcija un tās pārmaiņas, ko tā izraisīja sabiedrībā un arī politiskā situācijā. Industriālā revolūcija, kā zinām, notika vēlāk arī pie Marksisma ideoloģijas, pie septiņpadsmitā gada revolūcijas, bet vēl pamatīgāk industriālajā revolūcija ir pārmainījusi pasauli. Tā turpina pārmainīt pasauli, un tā jau vairs nav tikai industriālā, tā jau ir pēcindustriālā ēra, tā ir informātikas ēra un varētu jau gandrīz teikt – pēcelektronikas ēra.

Zinātnes progress un tehnoloģijas progress turpina attīstīties arvien paātrinātā tempā. Tā iespāids uz politiku, uz sabiedrību, uz ekonomiku palielinās. Visas trīs ir cieši savītas kopā. Globalizācijas laikmetā neviena valsts nevar cerēt pārdzīvot, ja tā nav spējīga konkurēt tieši tehnisko zināšanu laukā. Te katrai valstij ir nepieciešams izglītēt pietiekami daudz apdāvinātu, spējīgu jauniešu, kas būtu spējīgi ieņemt un radīt darba vietas un nodrošināt zināmos sektoros valsts darboties spēju, valsts konkurētspēju. Bet lai to darītu, nepietiek tikai, lai mums būtu mācību iestādes, kas veic pedagoģisko darbu un apmāca jauniešus un gatavo viņus profesionāli, bet lai šīs iestādes tiešām būtu dzīvas, lai viņu pasniedzēji būtu tādi, kas var radīt savu “produktu” vai “pārdodamo preci” - graduantu,

studentu, doktorantu, ko šī iestāde ir radījusi. Arī pašiem profesoriem, pasniedzējiem ir jābūt konkurētspējīgiem, arī viņiem savu veikumu, savas domas, savas idejas un spējas ir jāpārbauda starptautiskās konkurences salīdzinājumā. Visu to tagad pavērs un darīs vieglāku Eiropas Savienība. Savā ziņā te mums pavērsies ļoti lielas un jaunas iespējas, bet arī Latvijai būs stipri jāpiestrādā, lai šīs iespējas visas spētu izmantot un lai konkurence atstātu uz mums pozitīvu iespaidu, ne negatīvu.

Kā es to saskatu - Latvijai ir jāturpina izvirzīt cilvēku smadzenes, cilvēku spējas kā vienu no savām prioritātēm, arī to attīstīšanu, to pilnveidošanu, izglītības atbalstīšanu. Latvija pasaulē varēs noturēties kā spēcīga valsts, mēs varēsim turpināt savu attīstību un atgūt to, kas garos padomju gados pazaudēts, tikai turpinot ieguldīt savos cilvēkos un viņu spējās, bet modernā pasaulē tas nozīmē, ka mums ir jādod ļoti liels un nozīmīgs ieguldījums tieši zinātnē, tieši tehnoloģijā un tieši tehniskās zinātnēs. Bez tām mums neiztikt. Tas nozīmē, ka valstij vajadzētu, manuprāt, nozīmīgā veidā piestrādāt un izveidot nopietnu zinātnes politiku, tālredzīgu zinātnes politiku, kas paredz iespēju izciliem pētniekiem darboties arī savā zemē, sadarboties ar saviem kolēģiem laboratorijās citur Eiropā. Mums ir svarīgi izveidot izcilības ekselences centrus, kur mēs varētu savus ļaudis piesaistīt tādiem pētījumiem, kas varbūt prasa aparātūras un iekārtas, ko zinātnieks nevar atļauties, bet maza valsts var atļauties un var izveidot talantīgus cilvēkus, kas spēj darboties jebkurā jomā.

Mums ir jābūt ļoti gudriem un tālredzīgiem, lai savus resursus izmantotu pēc iespējas saprātīgi, tālredzīgi, taupīgi, efektīvi. Ir jādomā par to, kā notiek paaudžu maiņa mūsu augstākās izglītības iestādēs, ieskaitot Rīgas Tehnisko universitāti. Cienījamiem profesoriem, kas visu mūžu ir strādājuši zinātnes un izglītības labad, ir jārada iespēja aiziet pensijā normālos, cilvēka cieņas pilnos apstākļos. Mums ir jāgādā par jauniem zinātniekiem, par pietiekamām stipendijām, lai jauns cilvēks varētu domāt par karjeru zinātnē, neatsakoties no ģimenes dzīves un savas personīgās dzīves veidošanas. Mums ir jādomā par to, ka no visas Latvijas zemes uz Rīgas Tehnisko universitāti un citām mācību iestādēm varētu nākt visi tie jaunieši, kam dievs ir devis visas tādas dāvanas, kas viņiem ļauj izglītoties tieši šajā jomā, kas varbūt tieši viņus varētu padarīt par rītdienas augstākiem speciālistiem un slavenībām. Visiem ir jāspēj nonākt šeit RTU sienās, visiem Latvijas bērniem, kam tādas dāvanas būtu. Un te būtu daudz kas vēl darāms, lai vidusskolās būtu šie pamati, lai būtu matemātika, fizika un ķīmija, lai būtu cits, kas ir vajadzīgas. Lai neiznākt tā, ka jaunieši 20 gadu vecumā rūgti nožēlo to, ko savos pusaudža gados nebija mācījušies un nebija izvēlējušies. Un ir ļoti svarīgi, ka bērni, kas dzīvo tālos nostūros, kur ir grūtības ar transportu, ka bērni, kas nāk no nelabvēlīgām ģimenēm un varbūt ir ļoti talantīgi, lai tādi bērni, kas nāk no ģimenēm, kas cīnās par savu iztiku un kam grūti domāt par viņa izglītošanu, ka tieši tādi bērni šeit nokļūtu.

Es ļoti priecājos par to, ka RTU māca tik lielu skaitu studentu pilnīgi par brīvu, es priecājos, ka te ir tik ļoti daudz tādu, kas saņem stipendijas no valsts. Tas ir virziens, kas ir jāturpina. Es jūs apsveicu par to un novēlu jums spēku un sekmes. Es vēlētos izteikt vēl atzinības vārdus visiem tiem pasniedzējiem, zinātniekiem, kas tik ražīgi ir bijuši savās publikācijās, kas tik aktīvi ir ņēmuši līdzdalību dažādos starptautiskos pasākumos – kongresos, konferencēs -, jo līdz ar to viņi ir visnozīmīgākajā un vispozitīvākajā veidā palīdzējuši Latvijas vārdu nest pasaulē. Mēs zinām, ka sportisti nes mūsu vārdu un tā popularitāti, mēs zinām, ka mākslinieki to dara, atcerēsimies, arī zinātnieki to dara ļoti nozīmīgā un svarīgā veidā. Paldies Jums visiem par Jūsu ieguldījumu. Es novēlu visiem - gan pasniedzējiem, gan studentiem - turpināt veiksmes Jūsu darbā. Es novēlu RTU vadībai turpināt savai iestādei iekarot to prestižu, ko tā šobrīd jau bauda, es novēlu, lai nākotnē Jūsu prestižs tikai pieaugtu un lai Jūsu slava izskanētu pāri visai pasaulei. *Vivat, crescat, floreat Rīgas Tehniskā universitāte in aeternum!*